

ADAPTAT
LECTURA FÀCIL

MÉS DE
100

**PREGUNTES
SOBRE LA
DISCAPACITAT**
GUIA JURÍDICA BÀSICA

VERSÍO CORRESPONENT A LA
LEGISLACIÓ CATALANA

**Més de 100
preguntes
sobre la
DISCAPACITAT**
Guia Jurídica Bàsica
en Lectura Fàcil

Coordinador

Manuel María Rueda Díaz de Rábago.
Director de la Secció Jurídica de la Fundació Aequitas

Redactors de l'original

Aida Lozano Pascual. Fiscal
Cristóbal Fábrega Ruiz. Fiscal
David Mendoza Moreno. Advocat, jutge substitut
Francisco González Ruiz. Advocat
Fundació Tutelar Kyrios
María del Carmen Velasco Ramírez. Notària
Manuel Lora-Tamayo Villacieros. Notari
Manuel María Rueda Díaz de Rábago. Notari

Adaptació a lectura fàcil

Grup Cooperatiu TEB

Logo de portada

© Logo europeu de Lectura Fàcil: Inclusion Europe
Més informació a www.easy-to-read.eu
Més de 100 preguntes sobre la discapacitat. Guia jurídica bàsica
en Lectura Fàcil. Versió catalana.
© Fundació Aequitas, 2020

Edició de continguts: Aequitas
© de l'edició Fundació "la Caixa", 2021
Dipòsit Legal B 14918-2020
Primera edició: maig 2021

El Consell General del Notariat va crear la Fundació Aequitas l'any 1999 per ajudar les persones i famílies vulnerables en qüestions jurídiques i de lleis.

En aquests 20 anys de feina, a la Fundació Aequitas hem treballat molt amb els 3 mil notaris que hi ha a Espanya. També hem treballat amb molts professionals de diversos àmbits, tant del dret com d'altres professions.

Hem treballat per defensar els drets de les persones desfavorides, i també de les persones que necessiten una explicació fàcil dels seus drets i deures. Aquesta guia que presentem avui és el resultat d'aquesta solidaritat.

Estic molt agraïda a totes les persones que han dedicat el seu temps a respondre de manera senzilla aquestes **Més de 100 preguntes** que tothom ens hem fet en algun moment de la vida. També agraeixo el suport de la Fundació "la Caixa", que ha fet possible la guia.

Finalment, vull dir 3 coses.

1. Desitjo que aquesta guia sigui útil.
2. Dono les gràcies a totes les persones que han fet possible aquesta guia.
3. Desitjo que la nostra col·laboració continuï.

Així podrem demostrar el lema de la nostra fundació: "Junts podem fer més coses".

Almudena Castro-Girona Martínez
Directora de la Fundació Aequitas

La Fundació "la Caixa" ajuda les persones amb discapacitat des de fa més de 100 anys.

La Fundació va néixer l'any 1904 i des de llavors ajuda els col·lectius més vulnerables.

Avui les persones amb discapacitat estan millor que abans. Els seus drets han millorat.

Però encara ens falta molt per viure en una societat justa. Per això, aquesta guia jurídica és important.

Aquesta guia explica els drets i les gestions que més afecten les persones amb discapacitat, les seves famílies i els professionals.

I ho explica de manera fàcil d'entendre per a les mateixes persones amb discapacitat.

Aquesta guia és possible gràcies al gran esforç dels especialistes coordinats per la Fundació Aequitas que han escrit la guia.

Per a la Fundació "la Caixa", és un honor formar part d'aquesta guia.

Desitgem que sigui útil per a molta gent, i sobretot, que ajudi les persones amb discapacitat.

Marc Simón Martínez
Sotsdirector general de la Fundació "la Caixa"

ÍNDEX

QUÈ ÉS AQUEST LLIBRE?	9
BLOC 1. LA MODIFICACIÓ DE LA CAPACITAT D'OBRRAR	10
PROTECCIÓ I SUPORTS	12
CONCEPTES BÀSICS	13
EL PROCÉS DE MODIFICACIÓ DE LA CAPACITAT D'OBRRAR	16
BLOC 2. LES FORMES DE PROTECCIÓ DE LA DISCAPACITAT	20
LA TUTELA	21
LA CURATELA	27
EL DEFENSOR JUDICIAL	30
L'ASSISTÈNCIA	32
LA GUARDA DE FET	33
LES ENTITATS TUTELARS	35
PLANEJAR EL FUTUR	37
L'AUTOTUTELA	37
ELS PODERS PREVENTIUS	39
RESUM	42
BLOC 3. QÜESTIONS ECONÒMIQUES	44
L'HERÈNCIA	45
EL PATRIMONI PROTEGIT	50
BLOC 4. ALTRES QÜESTIONS	54
LA DEPENDÈNCIA	55
ELS INTERNAMENTS NO VOLUNTARIS	59
ELS TRACTAMENTS MÈDICS	64
LA RESPONSABILITAT PENAL	66

QUÈ ÉS AQUEST LLIBRE?

QUÈ ÉS AQUEST LLIBRE?

Aquesta versió del llibre *Més de 100 preguntes sobre la discapacitat* està basada en el Codi Civil de Catalunya i està escrita en Lectura Fàcil perquè sigui més fàcil d'entendre. Per exemple, resumim alguns apartats o els escrivim una altra vegada amb paraules més senzilles.

Aquesta versió no substitueix el llibre sense adaptar, però esperem que t'ajudi a resoldre els teus dubtes sobre lleis i discapacitat. Per exemple, quins suports poden tenir les persones amb discapacitat o quines decisions poden prendre elles i quines els seus familiars o els jutges. Són qüestions molt importants per a la vida de les persones i volem que tothom pugui conèixer-les i entendre-les.

Aquest llibre l'hem escrit des de la Fundació Aequitas. Som una organització que agrupa els notaris d'Espanya. Els notaris som professionals que assegurem que un document compleix amb la llei. Som importants per a les persones amb discapacitat en situacions relacionades amb els seus béns i herències, entre altres coses.

BLOC 1. LA MODIFICACIÓ DE LA CAPACITAT D'OBRRAR (L'ANTIGA INCAPACITACIÓ)

PROTECCIÓ I SUPORTS

1. Què és la capacitat d'obrar?

Les lleis i els jutges distingeixen 2 tipus de capacitats:

- **La capacitat jurídica:** Són els drets i obligacions. Tothom en té.
- **La capacitat d'obrar:** És la capacitat de prendre decisions un mateix. No tothom en té.

Per exemple,
tota persona amb discapacitat té capacitat jurídica,
perquè té dret a rebre un pis dels pares
i està obligada a pagar impostos pel pis,
com la resta de persones.

En canvi,
no totes les persones amb discapacitat tenen capacitat d'obrar,
perquè algunes persones no entenen
com vendre un pis o com pagar un impost.
Per protegir aquestes persones,
la llei parla de modificar la seva capacitat d'obrar
i nomenar algú perquè les representi o les ajudi.

2. Incapacitació o modificació de la capacitat?

Fins fa poc, les lleis parlaven d'incapacitació judicial.
Els jutges retiraven tota la capacitat d'obrar
de les persones que no podien decidir soles
i nomenaven un tutor per decidir en el seu nom
en tots els àmbits de la vida.

En canvi, les lleis ara parlen de **modificar la capacitat d'obrar**
i de donar suport a les persones.

3. Quines normes parlen de la modificació de la capacitat?

Les normes sobre la modificació de la capacitat d'obrar
están al Codi Civil.
El Codi Civil recull les normes relacionades amb les famílies,
els contractes, les herències o les propietats.

Catalunya té un Codi Civil propi,
diferent al Codi Civil espanyol.
És diferent sobretot en les qüestions d'herència.

4. Com canviaran les lleis en el futur?

Espanya va aprovar l'any 2008 la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de **Nacions Unides**. La Convenció obliga a adaptar les lleis perquè les persones amb discapacitat puguin participar igual que la resta de persones.

Ara hi ha un projecte en marxa per canviar el Codi Civil i millorar els suports per prendre decisions.

Nacions Unides
És una organització que agrupa la majoria de països del món per tractar temes en comú. També s'anomena ONU.

CONCEPTES BÀSICS

5. Es pot modificar la capacitat d'obrar d'un menor?

Tots els menors de 18 anys, amb o sense discapacitat, depenen:

- De la **pàtria potestat** dels seus pares.
- De la tutela d'un tutor, quan els pares han mort.

A partir dels 18 anys, la pàtria potestat o la tutela s'acaben. Per poder-les allargar, cal modificar primer la capacitat d'obrar de la persona.

Els pares poden demanar la modificació de la capacitat d'obrar abans dels 18 anys. La modificació de la capacitat d'obrar triga un temps. Els pares poden demanar-la abans que el seu fill faci 18 anys per evitar que quedi un temps desprotegit.

Pàtria potestat
Poder dels pares que els permet prendre decisions sobre els fills i els obliga a cuidar-los.

6. És igual una incapacitat laboral i una incapacitat judicial?

No. Una persona rep una incapacitat laboral quan no pot treballar perquè té una malaltia o per una altra causa. És una decisió de la Seguretat Social.

Una incapacitat judicial és ara una modificació de la capacitat d'obrar. És una decisió del jutge per protegir les persones que no poden decidir per si mateixes.

Pot passar que una persona tingui alhora una incapacitat laboral i una modificació de la capacitat d'obrar.

7. Què pot fer una persona i què no pot quan li modifiquen la capacitat d'obrar?

Un jutge escriu una **sentència** de modificació de la capacitat d'obrar. Aquesta sentència diu quines decisions pot prendre la persona sola i en quines decisions necessita suports.

A vegades, la sentència no fa una llista de decisions. En aquests casos, el jutge nomena un tutor que representa la persona i actua sempre en el seu lloc.

Sentència
És la decisió del jutge sobre un cas.

8. El grau de discapacitat és el mateix que la modificació de la capacitat d'obrar?

No. El grau de discapacitat és una decisió de la Generalitat. Mesura la dificultat que té una persona per participar en la societat.

En canvi, la modificació de la capacitat d'obrar és una decisió del jutge. Protegeix els drets d'una persona quan pren decisions.

Una persona pot tenir un grau alt de discapacitat i no tenir la capacitat d'obrar modificada. Per exemple, una persona cega té un grau alt de discapacitat, però pot prendre decisions sola perquè les entén. Per això, no té la capacitat d'obrar modificada.

9. Una persona amb la capacitat d'obrar modificada pot treballar?

Sí. Una persona amb la capacitat d'obrar modificada pot treballar segons les seves habilitats.

En alguns casos, les persones podran signar els seus contractes de treball. En altres casos, els hauran de signar els seus tutors. Dependrà de la sentència del jutge.

10. Una persona amb la capacitat d'obrar modificada pot casar-se?

Sí, però només si entén el significat de casar-se. El jutge encarregat de fer casaments valorarà el cas i decidirà si la persona es pot casar o no.

11. Una persona amb la capacitat d'obrar modificada pot votar?

Sí. Un canvi en la llei l'any 2018 va acabar amb les limitacions i ara tothom pot votar.

12. Una persona amb la capacitat d'obrar modificada pot tenir fills?

Sí, però un jutge pot retirar-li la pàtria potestat dels fills si creu que la persona no podrà cuidar-los ni protegir-los.

13. En quins casos pot un jutge modificar la capacitat d'obrar d'una persona?

Un jutge pot modificar la capacitat d'obrar d'una persona perquè es donen alhora aquestes situacions:

- Una persona té una deficiència física o intel·lectual que li impedeix prendre les seves pròpies decisions.
- Aquesta deficiència dura molt de temps o tota la vida.
- La persona queda en perill quan signa contractes o pren decisions importants.

14. On es publica la modificació de la capacitat d'obrar?

Ha de publicar-se en 2 llocs:

- En el Registre Civil, encarregat d'anotar naixements, morts i matrimonis. El tràmit el fa el jutge
- En el Registre de la Propietat, encarregat d'anotar els propietaris d'habitatges, locals o finques. Cal fer-ho quan la persona té propietats. En aquest cas, cal sol·licitar-ho al jutge.

•

EL PROCÉS DE MODIFICACIÓ DE LA CAPACITAT D'OBRRAR

15. ¿Qui pot sol·licitar la modificació de la capacitat?

- La mateixa persona amb discapacitat.
- El seu marit, dona o parella estable amb qui conviu, els seus pares, els seus avis, els seus fills, els seus nets i els seus germans.
- El **fiscal**, quan algú l'avisava que una persona necessita suports i no té protecció. El fiscal investiga el cas i demana la modificació de la capacitat d'obrar quan creu que és necessari.

La petició per modificar la capacitat es diu demanda. Cal presentar la demanda en els jutjats de primera instància de la ciutat on viu la persona.

Per presentar la demanda, cal un advocat i un procurador. Quan la persona no pot pagar un advocat i un procurador, pot demanar-los gratuïts.

Quan la persona amb discapacitat té menys de 18 anys, només els seus pares o el seu tutor poden demanar la modificació de la capacitat d'obrar.

16. Què fa el fiscal?

El fiscal pot ser:

- **Demandant**
És ell qui demana la modificació de la capacitat d'obrar. Quan la persona amb discapacitat no contesta la demanda, cal nomenar una altra persona que defensi els seus interessos. Aquesta persona es diu defensor judicial. Pot ser un familiar o una altra persona propera. El defensor judicial pot contestar la demanda o no.
- **No demandant**
És una altra persona qui demana la modificació de la capacitat d'obrar. En aquest cas, no és necessari el defensor judicial perquè el fiscal defensarà els interessos de la persona amb discapacitat.

El fiscal participa en el judici, pot veure les proves i demana al jutge una decisió que beneficiï la persona amb discapacitat.

Fiscal
És un funcionari que en els judicis protegeix les víctimes i acusa els sospitosos.

17. Quina protecció té la persona mentre dura el procés?

El procés fins a la sentència dura diversos mesos, segons la feina que tingui el jutjat. Per això, a vegades cal prendre decisions per protegir la persona amb discapacitat durant aquest temps.

En casos d'urgència, el jutge pot prendre **mesures cautelars**. Normalment algú les demana, però també pot decidir-ho el jutge per voluntat pròpia. Les mesures cautelars poden ser variades. Per exemple:

- Nomenar un tutor fins que el jutge prengui una decisió final.
- Permetre ingressar la persona en una residència.
- Bloquejar l'ús dels comptes bancaris.

Aquestes mesures de precaució poden demanar-se quan una persona presenta la demanda de modificació de la capacitat d'obrar o en qualsevol moment abans del judici.

Mesures cautelars
Són decisions que pren el jutge com a precaució.

18. Quins passos té un procés de modificació de la capacitat

Pas 1

La persona amb discapacitat rep la demanda. Té 20 dies per respondre i pot respondre o no. Per respondre, necessita contractar un advocat i un procurador. Quan el fiscal presenta la demanda, cal nomenar un defensor judicial. Pot ser un familiar o persona propera. El defensor judicial també necessita un advocat i un procurador.

Pas 2

Se celebra el judici sobre la modificació de la capacitat d'obrar de la persona. Aquest judici és a porta tancada i inclou 4 parts:

1. **Audiència a parents.** El jutge pregunta a familiars sobre la situació de la persona amb discapacitat i qui pot ser el seu suport.
2. **Informe mèdic forense.** Un metge del jutjat veu la persona i presenta un document amb la seva opinió.

3. **Exploració judicial de la persona.**
El jutge i el lletrat de l'administració de justícia s'entrevisten a soles amb la persona amb discapacitat. En alguns casos, pot participar-hi el fiscal.
4. **Prova documental.** El jutge revisa tots els documents importants presentats sobre la persona per prendre una decisió.

A vegades, el jutge també pot demanar que hi participin testimonis per parlar de la situació de la persona amb discapacitat. Aquests testimonis poden ser altres persones que no siguin familiars.

19. Quin és el resultat del judici?

El jutge prendrà una decisió al final del judici que s'anomena sentència. La sentència té 3 parts:

Part 1

El jutge decideix el tipus de modificació de la capacitat d'obrar. Poden ser 2:

- **Modificació total:** és la menys habitual. Una persona representarà la persona amb discapacitat en totes les decisions.
- **Modificació parcial:** és la més habitual. La persona amb discapacitat pot decidir per si sola en algunes situacions i necessitarà ajuda en unes altres.

Part 2

El jutge indica el tipus de suport:

- **Tutela:** el jutge indica les situacions on el tutor ha de representar la persona amb discapacitat i decidir per ella. Per exemple, signar contractes, consentir operacions mèdiques o viure en una altra ciutat. Algunes situacions necessiten també permís d'un jutge. Per exemple, demanar un préstec.
- **Curatela:** el jutge indica les situacions on un curador dona suport a la persona amb discapacitat per prendre decisions. Tots dos han d'estar d'acord en aquestes decisions i tots dos han de signar.
- A més, el jutge pot decidir **rehabilitar la pàtria potestat**. Això vol dir que els pares recuperen el dret a prendre algunes decisions i l'obligació de cuidar la persona. El jutge decidirà si els pares es converteixen en tutors o curadors.

Part 3

El jutge nomena el tutor o curador. Aquesta decisió només passarà quan algú ha demanat ser tutor o curador.

La persona pot estar en desacord amb la sentència i pot demanar al seu advocat que demani una revisió, anomenada recurs. La persona necessitarà un advocat i un procurador.

20. La sentència de modificació de capacitat pot canviar?

Sí, perquè una persona amb discapacitat pot trobar-se en una nova situació en què necessiti més o menys suports. Cal fer una nova demanda davant el jutge a la ciutat on viu. La persona necessita un advocat i un procurador.

La petició pot ser:

- Per demanar més protecció perquè la persona necessita més suports.
- Per retirar una part o tota la protecció, perquè la persona pot prendre més decisions per si mateixa. Aquesta petició es diu de reintegració de la capacitat.

La resta del procés és igual: primer hi ha una demanda, després un judici i al final una sentència.

BLOC 2. LES FORMES DE PROTECCIÓ DE LA DISCAPACITAT

INTRODUCCIÓ

Les persones amb discapacitat poden necessitar l'ajuda d'algú per prendre decisions importants o decisions del dia a dia.

El Codi Civil de Catalunya ofereix formes de protecció molt diverses que s'adapten a les necessitats de cada persona.

A continuació coneixereu les principals formes de protecció, els seus avantatges i inconvenients.

LA TUTELA

21. Què és la tutela?

Una persona està sota tutela quan un tutor la representa i decideix per ella en aquelles qüestions que dicta un jutge.

Per poder tutelar una persona major d'edat, primer un jutge ha de modificar la seva capacitat d'obrar.

Abans, els jutges donaven moltes tuteles. Ara, els jutges prefereixen donar **curateles** perquè són més respectuoses amb els drets

22. Qui nomena el tutor i com ho decideix?

El jutge nomena el tutor després d'un judici. El jutge té en compte els desitjos següents per decidir qui serà el tutor:

1. El desig de la mateixa persona, quan ha escrit en una autotutela qui vol o qui no vol que sigui el seu tutor.

Més informació sobre les **curateles** a la pàgina 27.

2. El desig dels pares, quan han escrit en una autotutela qui volen que tuteli els seus fills quan ells faltin.

Si no hi ha res escrit davant notari, el jutge nomenarà el tutor segons l'ordre del Codi Civil:

1. El marit, dona o **parella estable**.
2. Els fills o nets majors d'edat.
3. Els pares o els avis.
4. El padrastre o madrastra si viuen junts.
5. Els germans.

El jutge pot canviar l'ordre o nomenar un altre tutor si dona arguments que la seva decisió beneficia la persona amb discapacitat.

Per exemple, el pare està malalt i no pot fer-se càrrec de la tutela. Llavors, el jutge nomena tutor un germà i explica el perquè.

23. Pot haver-hi més d'un tutor?

En principi, el jutge nomena un únic tutor. Però hi ha algunes excepcions, en què pot haver-hi més d'un tutor:

- La persona o els seus pares han escrit davant notari que volen 2 tutors.
- El tutor està casat o conviu amb una parella estable.
- El jutge nomena un tutor per controlar els diners i un altre tutor per controlar el dia a dia.
- La persona tutelada guanya molt diners de cop i el jutge dona el control dels diners a un administrador.

24. El tutor pot ser una organització i no una persona?

Sí. Hi ha **entitats tutelars** que poden fer-se càrrec de la tutela si la persona no té família o si la família confia en aquesta entitat.

Parella estable
És una parella que conviu com un matrimoni però que no està casada. També se'n diu parella de fet.

Més informació sobre les **entitats tutelars** a la pàgina 35.

25. És obligatori ser tutor?

En principi, sí. Però hi ha excepcions:

- Persones que han comès delictes, o que han perdut altres tuteles.
- Persones que tenen conflictes amb el tutelat.
- Persones que no poden perquè són grans, estan malaltes, tenen poca relació amb el tutelat, no tenen temps o altres raons.

En realitat, és difícil que un jutge nomeni un tutor que no vulgui fer-se'n càrrec i abans nomenarà una entitat tutelar.

26. Què pot fer el tutor i què no pot?

EL TUTOR SÍ QUE POT

- Ser el representant de la persona tutelada en el seu dia a dia i en els seus diners i propietats.
- Vigilar que la persona tutelada mengi, es cuidi i es formi.
- Ajudar la persona tutelada a incloure's en la societat.

EL TUTOR NO POT

- Anar contra els interessos de la persona tutelada per beneficiar-se ell.
- Prendre algunes decisions molt importants sense l'autorització d'un jutge. Per exemple, vendre una casa o prestar diners del tutelat, acceptar una herència o ingressar-lo en una residència.
- Decidir sobre alguns drets molt importants que es diuen drets de personalitat. Per exemple, el tutor mai podrà privar de llibertat al tutelat o votar en el seu nom.

27. Què és el consell de tutela?

La persona o els seus pares poden demanar davant notari o en el testament que la tutela inclogui un consell de tutela per vigilar el tutor.

El consell de tutela està obligat a:

- Tenir almenys 3 membres. Els nomena el jutge.
- Funcionar segons les normes que han escrit la persona o els seus pares. Entre altres coses, poden demanar al consell que resolgui els conflictes entre tutors o que autoritzi decisions importants, com vendre un pis o ingressar en una residència.

Si la persona o els seus pares no han escrit cap norma, els membres del consell de tutela acordaran les seves pròpies normes.

- Reunir-se amb el tutor com a mínim 1 vegada a l'any.

28. Quines obligacions té el tutor?

El tutor té les obligacions següents:

- Fer un llistat detallat de totes les propietats del tutelat a l'inici de la tutela i enviar el llistat al jutge.
- Signar una garantia de bona conducta abans de començar la tutela, si l'hi demana el jutge.
- Informar cada any el jutge dels ingressos i despeses de la persona tutelada amb factures i altres justificants. També informará sobre el seu estat de salut, domicili i situació personal i familiar.

- Quan acaba la tutela, el tutor ha de presentar els comptes i el jutge els aprovarà o els rebutjarà. En qualsevol cas, més endavant la persona tutelada o els seus hereus podran denunciar l'antic tutor si esbrinen que ha usat malament els seus diners.

Els pares i mares que són tutors NO han de fer les gestions anteriors perquè gaudeixen d'una excepció. En canvi, la resta de tutors SÍ que les han de fer. Per exemple, un germà tutor o una entitat tutelar.

29. Es pot fer fora el tutor?

El jutge podrà fer fora el tutor en alguns casos:

- Quan el tutor i el tutelat tenen problemes greus de convivència.
- Quan el tutor comet molts errors o incompleix les seves obligacions.
- Quan el tutor renuncia a la tutela perquè està malalt o per altres raons.

30. Com es nomena un nou tutor?

Quan el jutge fa fora un tutor, en el mateix document on explica la seva decisió nomena un nou tutor.

Poden passar uns dies fins que el nou tutor comenci la seva feina. Mentrestant, el jutge nomena un **defensor judicial** que protegeix la persona fins a l'arribada del nou tutor.

Més informació sobre el **defensor judicial** a la pàgina 30.

31. Quina responsabilitat té un tutor davant la llei?

El tutor està obligat a administrar bé els diners del tutelat.

Si no actua de manera correcta, el jutge pot sancionar-lo.

La responsabilitat davant la llei del tutor acaba 3 anys després de deixar el càrrec. Per exemple, si un tutor roba diners i deixa el càrrec l'any 2020, el jutge el podrà investigar i sancionar fins al 2023, però no podrà a partir del 2024.

El tutor també és **responsable civil** dels danys que faci una persona sota tutela i ha de pagar per ells. Pot salvar-se del pagament quan demostrï que va actuar de manera ràpida per intentar evitar aquests danys.

Responsabilitat civil
El tutor ha de pagar uns diners però **NO** ha d'anar a la presó.

32. El tutor cobra per la seva feina?

Depèn.

El jutge pot fixar una paga per al tutor si la persona tutelada té suficients diners o si els pares ho han escrit davant notari o en el testament.

El jutge decidirà la quantitat de la paga segons la feina que farà el tutor i els ingressos de la persona tutelada.

LA CURATELA

33. Què és la curatela?

Primer, el jutge modifica la capacitat d'obrar d'una persona de manera parcial i no total.

Després, el jutge nomena un curador que ajuda la persona amb discapacitat en alguns aspectes de la vida i en uns altres no.

Segons el **Tribunal Suprem**, la curatela és més respectuosa amb els drets de les persones amb discapacitat que la tutela.

Tribunal Suprem
És la màxima autoritat espanyola en tot el que té a veure amb judicis.

34. Quines diferències hi ha entre curatela i tutela?

Hi ha 2 diferències principals:

- La tutela es dirigeix a persones amb menys autonomia. La curatela es dirigeix a persones amb més autonomia.
- La tutela representa la persona i decideix per ella. La curatela dona suport a la persona per prendre decisions. Per exemple, per vendre un pis:

-**TUTELA**: El tutor demana autorització al jutge i el ven. La persona tutelada no hi participa.

-**CURATELA**: La persona sota curatela ven el pis amb l'aprovació del curador. El jutge no hi participa.

35. La persona sota curatela té capacitat d'obrar?

Ara, el jutge només pot donar una curatela si modifica part de la capacitat d'obrar de la persona.

La Convenció de Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat obliga a canviar aquesta situació.

En endavant,
el jutge no haurà de modificar la capacitat d'obrar de la persona per donar-li una curatela.
Només haurà de reconèixer que necessita un suport.

36. Qui nomena el curador i com ho decideix?

El jutge nomena com a curador una persona major d'edat o una entitat tutelar.

El jutge nomena el curador que prefereixi la persona amb discapacitat sempre que sigui possible.

Si el curador proposat per la persona amb discapacitat no té habilitats suficients, el jutge nomena un altre curador.

37. En quines decisions participa el curador?

El curador donarà suport a la persona amb discapacitat només quan ho necessiti.

Normalment, el jutge detalla en la sentència en quines qüestions la persona necessita suport i en quines qüestions no.

Quan la sentència no ho detalla, el curador donarà suport a la persona en els casos següents:

- Comprar o vendre una propietat i signar la majoria de contractes.
- Renunciar a drets.
- Acceptar o rebutjar una herència.
- Fer grans despeses en una propietat.
- Posar una demanda en la majoria de situacions.
- Llogar un immoble més de 6 anys.
- Prestar diners o demanar un préstec.
- Regalar una propietat.
- Comprar o vendre un deute.

A vegades,
la curatela pot limitar-se a vigilar l'economia.
Llavors, el curador aprova les compravendes i contractes de la persona.
És útil per evitar estafes si la persona té molts diners.

Altres vegades,
la curatela pot limitar-se a vigilar la salut de la persona.
Per exemple, vigilar que segueix un tractament o que pren una medicació.
La curatela pot ser un problema si la persona es nega a tractar-se, perquè la curatela no permet obligar-la.

38. El curador és el representant de la persona amb discapacitat?

El curador NO és el representant de la persona.
El curador només li dona suport.
La persona decideix i el curador li dona l'aprovació.

Si el curador i la persona estan en desacord, el jutge decidirà qui té la raó.
Per exemple, la persona vol vendre un pis i el curador no ho aprova perquè creu que és dolent per a la persona.
Llavors el jutge decidirà si el pis es ven o no.

39. Pot canviar-se de tutela a curatela?

Sí que es pot canviar.
D'una banda, el jutge pot decidir donar una curatela encara que la família demani una tutela si creu que és més adequat per a la persona.

D'altra banda, la persona tutelada pot demanar al jutge un nou judici per canviar la seva tutela per una curatela.

EL DEFENSOR JUDICIAL

40. Què és un defensor judicial?

El defensor judicial protegeix la persona amb discapacitat només en moments puntuals:

- Cas 1. Quan no poden fer-ho els seus pares, ni el seu tutor o curador.
- Cas 2. Quan el fiscal demana modificar la seva capacitat d'obrar.

El defensor judicial és temporal.
En canvi, un tutor o un curador poden ser per sempre.

41. Qui nomena el defensor judicial?

El nomena el lletrat de l'administració de justícia.
És un funcionari que ajuda el jutge i que abans es coneixia com a secretari judicial.

42. El defensor judicial ha de ser un advocat?

El defensor judicial pot ser qualsevol persona.
No és obligatori que sigui un advocat.

43. En quins casos actua el defensor judicial?

Cas 1. Quan no poden fer-ho els pares, tutors o curadors:

- La persona tutelada i el tutor tenen un conflicte.
- La persona sota curatela i el curador tenen un conflicte.
- Mentre dura el judici per començar una tutela o curatela.
- Mentre el jutge investiga si el tutor o curador maltracta la persona i fins que nomena un altre tutor o curador.

Cas 2. Quan el fiscal demana modificar la capacitat d'obrar d'una persona:

1. El fiscal envia una carta a la persona i li dona un termini per presentar-se davant el jutge.
2. Si la persona no es presenta, el lletrat de l'administració de justícia li nomena un defensor judicial per al judici.

El defensor judicial pot ser:

- Un advocat i un procurador **d'ofici**.
- Un familiar o persona de confiança que contracta el seu propi advocat i **procurador**.

Defensa d'ofici

El jutge assigna advocat i procurador gratuïts a una persona perquè la defensi en un judici.

Procurador

És el professional que s'encarrega de fer les gestions en un judici.

44. Quines funcions té un defensor judicial?

El defensor judicial rep un encàrrec del lletrat de l'administració de justícia on li explica les seves funcions. Les funcions poden ser molt diferents segons cada situació.

Pot tenir només un acte concret.
Per exemple, signar la venda d'una casa.

O pot prendre totes les responsabilitats de la tutela o curatela durant un temps fins que la persona amb discapacitat rep un tutor o curador definitiu.

45. Quan acaba la seva feina?

El defensor judicial desapareix quan acaba la tasca que li han encarregat o quan arriba el tutor o curador definitiu.

Quan el defensor judicial acaba la seva funció, el jutge li demana explicacions per comprovar que ha actuat bé.

L'ASSISTÈNCIA

46. Què és l'assistència?

Una persona amb dificultats físiques o intel·lectuals però que manté la capacitat d'obrar pot demanar al jutge que nomeni com a assistent una persona de la seva confiança.

L'assistència té 3 diferències amb la tutela o curatela:

- El jutge només pot nomenar com a assistent la persona proposada.
- No és necessari que el jutge modifiqui la capacitat d'obrar de la persona assistida.
- És un tipus de protecció que només existeix a Catalunya.

47. Quines funcions té un assistent?

Les funcions poden ser de 2 tipus:

- **Personals.** L'assistent cuida la persona però respecta sempre la seva voluntat i les seves decisions.
- **Patrimonials.** L'assistent administra els diners o propietats que la persona assistida decideix.

48. Què necessita l'assistent per fer gestions?

Primer, el jutge escriu una resolució que reconeix l'assistència. Després, la persona assistida ha d'inscriure la resolució en el **Registre Civil** més pròxim al seu domicili.

La inscripció en el Registre Civil és obligatòria perquè l'assistent pugui fer gestions en nom de la persona assistida en llocs com bancs o hospitals.

Registre Civil
Institució pública encarregada d'anotar naixements, morts o matrimonis, entre altres coses.

LA GUARDA DE FET

49. Què és la guarda de fet?

La guarda de fet és una situació en què algú actua com un tutor o curador sense haver fet cap paper.

És una situació molt habitual. Per exemple, quan un fill cuida el seu pare amb Alzheimer però no va al jutge per modificar la capacitat d'obrar del pare.

La llei autoritza el guardador a actuar en nom de la persona amb discapacitat per protegir-la.

Normalment, els guardadors són familiars propers, com germans, fills o pares, i a vegades també són amics o veïns.

50. Quines són les funcions i obligacions del guardador?

És difícil definir-ho, perquè la llei parla molt poc de la guarda de fet i no ho aclareix.

Això genera inseguretats jurídiques. És a dir, el guardador sovint no sap què pot fer i què no pot.

El guardador mai no pot ser el representant legal de la persona perquè cap jutge l'ha autoritzat a ser-ho. Malgrat això, el guardador pot complir altres funcions:

- **Àmbit personal**
 - o Cuidar, alimentar o donar medicaments.
 - o Demanar ajuda a domicili, centre de dia o residència.
 - o Preguntar al metge i demanar tractaments.
- **Àmbit econòmic**
 - o Administrar propietats, però no vendre ni llogar.
 - o Fer petits pagaments, com la llum o el telèfon.

51. Com es demostra la guarda de fet?

Els bancs i les administracions públiques poden demanar proves al guardador abans de fer gestions.

El guardador pot identificar-se de 2 maneres:

- Anar al **jutge** i demanar-li una resolució que digui per escrit que hi ha un guardador.
- Anar al **notari** amb testimonis i demanar-li que signi una acta de notorietat. L'acta demostra que la família coneix que el guardador s'ocupa de la persona.

52. Quan finalitza la guarda de fet?

- Quan ho decideix la persona amb discapacitat.
- Quan el guardador hi renuncia.
- Quan mor el guardador o la persona amb discapacitat.
- Quan el jutge decideix substituir el guardador per un curador, un tutor o un defensor judicial.

53. Què passarà amb la guarda de fet en el futur?

Hi ha un projecte de llei que vol reforçar la guarda de fet com a forma de suport a la discapacitat. Per exemple, proposa que el guardador:

- Pugui representar la persona sense haver de passar per una tutela o curatela.
- Pugui fer petites gestions econòmiques i demanar ajudes per a la persona sense haver de demanar permís al jutge.

El Parlament encara no ha aprovat aquestes propostes. Les ha de debatre i pot haver-hi canvis.

LES ENTITATS TUTELARS

54. Què són les entitats tutelars?

Són organitzacions **sense ànim de lucre** que protegeixen i ajuden persones que tenen modificada judicialment la capacitat. Poden ser entitats públiques, privades o una mescla.

55. Què fan i com ho fan?

Les entitats fan de tutores o de curadores quan la família no pot o no vol fer-se'n càrrec. El suport pot ser en tots els àmbits de la vida o només en algun. Dependrà del que dicti el jutge per a cada persona.

Les entitats protegeixen la persona, i al mateix temps, intenten respectar els seus desitjos, drets i autonomia.

56. Quina és la relació amb les famílies?

L'entitat tutelar col·labora amb la família per planejar junts el futur de la persona amb discapacitat i els suports que necessita. La col·laboració és millor si comença aviat, fins i tot abans de començar el procés de modificació de la capacitat.

57. Quins serveis ofereixen les entitats tutelars?

Els serveis de cada entitat tutelar poden variar, però normalment ofereixen els serveis següents:

- **Tutela i curatela.**
- **Pretutela.** És un període previ a la tutela en què família, persona i entitat decideixen junts com serà l'atenció durant la tutela.
- **Informació i orientació** sobre temes jurídics i socials.
- **Suport i formació** a familiars que són tutors o curadors.
- **Voluntariat** per acompanyar les persones tutelades i fer activitats de lleure amb elles.

Organització sense ànim de lucre

El seu objectiu NO és guanyar diners. El seu objectiu és millorar la vida de les persones.

58. Les entitats estan obligades a assumir les tuteles?

Sí que hi estan obligades, excepte quan l'entitat no tingui recursos per fer-se càrrec de la tutela.

59. Com es financen les entitats tutelars?

El finançament depèn de si són públiques o privades i de la seva comunitat autònoma.

El jutge pot fixar una paga per a l'entitat tutelar si la persona tutelada té diners o si els pares ho han escrit en el testament.

60. Qui vigila les entitats tutelars?

Les entitats tutelars estan vigilades pel jutge i per la Generalitat.

Les entitats tutelars estan obligades a:

- Presentar al jutge un llistat dels béns de la persona amb discapacitat a l'inici de la tutela o curatela i després presentar els comptes cada any.
- Ocupar-se que la persona tingui aliments i participi en la societat.
- Administrar els béns de la persona com ho faria un bon pare o una bona mare.
- Demanar l'autorització del jutge per a les coses més importants. Per exemple, vendre una casa o ingressar en una residència.

61. Les entitats assumeixen els deutes de les persones tutelades?

- Les entitats tutelars NO assumeixen els deutes de la persona tutelada.
- La seva tasca és oferir suport.

62. Com puc conèixer les entitats tutelars?

A Catalunya hi ha diverses entitats tutelars. Serveis Socials en pot informar en cada cas.

PLANEJAR EL FUTUR

63. Puc planejar ara com vull que m'atenguin si perdo les meves capacitats?

Qualsevol persona pot planejar ara com vol que l'atenguin en el futur si té un accident o malaltia i perd les capacitats mentals.

Pot demanar consell a un advocat o a un notari expert.

64. Quines coses puc deixar preparades?

Qualsevol persona pot preparar els seus desitjos, tant en temes econòmics com personals. Per exemple, pot dir com gestionar casa seva, qui vol que la cuidi o quins tractaments mèdics vol tenir o evitar.

Ha de fer-ho per escrit i davant un notari amb un dels documents següents:

- Autotutela. Diu qui vol que sigui el seu tutor.
- Poder preventiu. Nomina un apoderat.

L'AUTOTUTELA

65. Què és l'autotutela i com es tramita?

Hi ha 2 tipus d'autotutela:

- La persona signa davant un notari qui vol que sigui el seu tutor o curador si un dia el necessita.
- El pare o la mare signa davant un notari o deixa escrit en el testament qui vol que sigui el tutor o curador dels seus fills quan ells faltin.

El notari ha de demanar al Registre Civil que inclogui l'autotutela en la partida de naixement de la persona.

66. Per a què serveix l'autotutela?

L'autotutela serveix per proposar un tutor o curador però també per a altres coses.

Per exemple:

- Excloure algú com a tutor o curador.
- Demanar a algú que controli el tutor o curador.
- Repartir la tutela: un tutor per als diners i un altre tutor per al dia a dia.
- Decidir aspectes de la vida quotidiana i familiar.

67. L'autotutela es compleix sempre?

Normalment sí, però a vegades no.

El jutge tindrà en compte l'autotutela

en primer lloc per decidir el tutor o curador.

Però el jutge pot nomenar un altre tutor o curador si considera que anirà millor i dona arguments.

68. Es pot modificar l'autotutela?

Una persona pot canviar la seva autotutela sempre que vulgui abans que el jutge decideixi.

Més informació sobre l'ordre per escollir tutor a la pàgina 21.

ELS PODERS PREVENTIUS

69. Què és el poder preventiu?

És un tipus especial de **poder notarial** en què una persona que conserva les capacitats autoritza un apoderat per si un dia perd les capacitats.

Poder notarial
És un document en què una persona n'autoritza una altra. Es firma davant un notari.

70. Què diferencia un poder preventiu d'altres poders?

La majoria de poders notarials queden anul·lats quan la persona que els autoritza perd les capacitats.

En canvi, el poder preventiu es manté quan la persona que l'autoritza perd les capacitats.

Per tant, el poder preventiu és l'únic poder notarial que permet planejar el futur en cas d'accident o malaltia que incapacita.

71. Quins tipus de poders preventius hi ha?

Existeixen 2 tipus de poders preventius.

- **El que dona poders des del principi.**
És a dir, l'apoderat comença a representar la persona quan encara conserva les capacitats i després segueix quan les perd.
- **El que dona poders més tard.**
És a dir, l'apoderat comença a representar la persona quan perd les capacitats però no abans.

72. Quan s'activa el poder preventiu?

A diferència de l'autotutela, el poder preventiu NO necessita passar pel jutge ni que es modifiqui judicialment la capacitat d'obrar de la persona. És a dir, l'apoderat es converteix en el representant sense haver d'anar a judici.

El poder preventiu ha d'aclarir en el seu contingut:

- En quin moment ha de començar la tasca de l'apoderat. Per exemple, si la persona adquireix un tipus de discapacitat o un percentatge de discapacitat.
- Com pot demostrar-se aquesta discapacitat. Pot bastar amb un certificat mèdic, un grau de discapacitat, o la declaració d'un notari.

73. Què passa si el jutge modifica la capacitat d'obrar de la persona?

L'apoderat podrà seguir com a representant encara que el jutge modifiqui en un futur la capacitat d'obrar de la persona.

Només hi ha una excepció: que el jutge anul·li el poder preventiu a posta perquè descobreix que vulnera drets.

74. És el mateix un poder preventiu que l'autorització que demanen les residències?

Quan una persona gran ingressa en una residència, la residència sovint li demana una signatura per autoritzar com a representant un familiar si un dia perd les capacitats.

Aquesta autorització és un acord privat que serveix en determinats casos. Sempre és millor signar davant notari un poder preventiu perquè tots estiguin més segurs.

75. Com assegurem que l'apoderat respecta la voluntat de la persona?

De 3 maneres:

- Incloure en el poder preventiu una persona perquè vigili l'apoderat i autoritzi les coses més importants.
- Detallar moltes coses dins del poder preventiu, com si fos un contracte de treball.
- El fiscal pot **actuar d'ofici** i portar a judici l'apoderat si sospita que vulnera drets.

Actuació d'ofici
El fiscal actua ràpid si té una sospita, sense esperar que algú posi una denúncia.

RESUM

Hi ha diferents formes de protecció segons cada necessitat.

Protecció en el present

a) Amb judici de modificació de la capacitat d'obrar:

- **Tutela.** És la forma de protecció més intensa i per a persones amb menys autonomia. El tutor representa la persona i pren decisions per ella en tots els àmbits de la vida o en alguns. El tutor pot ser un familiar o una entitat tutelar.
- **Curatela.** El curador dona suport a la persona només en alguns àmbits de la vida. El curador autoritza algunes decisions de la persona, però no pot obligar-la ni decidir per ella. El curador pot ser un familiar o una entitat tutelar.
- **Defensor judicial.** Representa la persona de manera temporal, quan el seu tutor o curador no pot o encara no ha arribat.

b) Sense judici de modificació de la capacitat d'obrar:

- **Assistència.** La persona conserva les seves capacitats mentals i nomena un assistent de confiança perquè la cuidi. L'assistent sempre compleix la voluntat de la persona.
- **Guarda de fet.** La persona ha perdut la capacitat d'obrar però cap jutge ho ha reconegut. La persona té un guardador que la protegeix en el dia a dia però que NO té capacitat legal per prendre moltes decisions.

Protecció en el futur

- **Autotutela:** Decideix el tutor i aspectes de la futura tutela.
- **Poders preventius:** Nomena apoderat i fixa les seves normes. No necessita passar pel jutge perquè no cal modificar la capacitat.

BLOC 3.

QÜESTIONS

ECONÒMIQUES

L'HERÈNCIA

76. Per què és important planejar bé l'herència?

Els pares poden planejar amb detall la seva herència a través del testament perquè els seus fills amb discapacitat visquin bé quan ells faltin.

Hi ha 2 raons importants:

- Perquè les persones amb discapacitat sovint tenen més despeses, però cobren menys que les persones sense discapacitat.
- Perquè les persones amb discapacitat intel·lectual sovint necessiten suport per gestionar els diners.

77. Què és i per a què serveix un testament?

El testament és un document on una persona diu què s'ha de fer amb els seus béns quan mori.

És important en 2 moments:

- Quan la persona amb discapacitat rep una herència.
- Quan la persona amb discapacitat mor i reparteix els seus béns.

78. Qui pot fer testament?

Només persones capaces d'entendre un testament.

Per tant:

- Les persones amb discapacitat física o sensorial poden fer testament sempre, encara que necessitin intèrpret per comunicar-se o no puguin moure's per signar.
- Les persones amb discapacitat intel·lectual a vegades poden fer testament i altres vegades no. El notari valorarà i decidirà si la persona pot o no.

79. Qui hereta si no hi ha testament?

Si hi ha testament, hereta qualsevol persona inclosa en el testament.
Si no hi ha testament, el Codi Civil estableix sempre l'ordre següent:

1. Els fills o els nets.
2. La dona, el marit o la parella estable.
3. Els pares.
4. Altres parents pròxims: germans, i després nebots, oncles, cosins o fills de nebots.
5. Si no hi ha cap familiar pròxim, hereta la Generalitat de Catalunya.

80. Hereta el tutor?

El tutor o curador NO té dret a heretar per ser tutor o curador.
Només heretarà si és familiar i li toca per ordre, com hem vist en la pregunta anterior.

81. Qui hereta d'una persona amb discapacitat sense testament?

Si una persona amb discapacitat no deixa un testament, l'herència es reparteix per ordre entre els familiars.

El notari ha de revisar qui són els familiars i fer un document on indica qui té dret a heretar.
Aquest document es diu acta de declaració d'hereus abintestat (sense testament).

82. Què és la llegítima?

És una part de l'herència que no es pot triar i que ha d'anar de manera obligatòria a determinats parents.
A Catalunya, la llegítima és d'1 de cada 4 euros del total de l'herència.
Han d'anar a:

1. Els fills o els nets.
2. Els pares, quan no hi ha fills ni nets.
A Catalunya, el marit, dona o parella estable no té dret a la llegítima.

Exemple de llegítima:

Una persona amb capacitat de decidir deixa en herència 100 mil euros a la seva nova parella.
El fill tindrà dret a reclamar 25 mil euros com a llegítima.

83. Com afecta la llegítima les persones amb discapacitat?

Si la persona amb discapacitat fa testament, la llegítima funciona igual que per a la resta.

Si la persona amb discapacitat rep testament, té alguns avantatges. Sobretot, quan rep un tipus de testament que es diu substitució fideïcomissària.

Aquest testament permet deixar l'herència a una persona i quan aquesta mori, a una altra persona. És molt útil per als pares de persones amb discapacitat perquè els permet repartir la seva herència en 2 passos. Per exemple:

- **Pas 1:** El fill amb discapacitat gaudeix d'un pis en herència mentre viu.
- **Pas 2:** Quan el fill amb discapacitat mor, el pis en herència passa a tots els germans o al germà que l'ha cuidat.

En el pas 1 hi ha dret a llegítima, en el pas 2 NO hi ha dret a llegítima.

84. És necessari nomenar hereu en el testament?

Els testaments només són vàlids si inclouen hereu.
Hi ha 2 excepcions:

- Nomenar un **marmessor universal**.
- Les persones que viuen a Tortosa, que tenen normes diferents.

Més informació sobre el **marmessor universal** a la pàgina 48.

85. Els pares poden fer el testament dels fills?

Els pares poden escriure el testament dels fills que tenen la capacitat d'obrar modificada.

És a dir, poden decidir qui heretarà les propietats del fill quan mori.

D'això se'n diu substitució exemplar.

La substitució exemplar serà vàlida sempre que el fill mori amb la capacitat d'obrar modificada, però el testament pot escriure's en qualsevol moment.

És a dir, els pares poden escriure primer el testament del fill i deixar per a més endavant la modificació de la capacitat.

Si els pares hi són, també poden fer la substitució exemplar els avis.

86. El marmessor universal

La persona que fa el testament pot nomenar un marmessor universal perquè administri l'herència durant un temps i més endavant la lliuri als hereus.

Si abans els fan falta diners urgents, el marmessor universal té capacitat per vendre béns.

Per exemple, un familiar o una institució pot administrar com a marmessor universal l'herència d'una persona amb discapacitat perquè no li falti de res al llarg de la seva vida.

El marmessor universal només existeix a Catalunya. En altres comunitats autònomes hi ha figures similars amb altres noms.

87. Què és el pacte successori?

El pacte successori és un contracte entre la persona que té els béns i els futurs hereus.

És diferent a un testament perquè:

- Per canviar un testament, només cal la signatura de qui fa el testament.
- Per contra, per canviar un pacte successori totes les parts hi han d'estar d'acord.

Un pacte successori pot servir, per exemple, perquè els pares pactin amb els fills qui cuidarà el germà amb discapacitat i quina part de l'herència rebrà a canvi.

El contingut del pacte pot ser molt variat, i pot incloure el repartiment de béns abans o després de la mort de qui fa el testament.

A Catalunya, els pactes successoris tenen les normes següents:

- Han de signar-se davant notari en escriptura pública.
- Poden fer-se entre marit i dona, entre pares i fills, amb la parella estable o amb alguns parents propers.
- La persona que aporta els béns ha de ser major d'edat i tenir plena capacitat d'obrar.

EL PATRIMONI PROTEGIT

88. Què és el patrimoni protegit?

El patrimoni protegit són béns que només es poden utilitzar per cobrir les necessitats bàsiques d'una persona amb discapacitat.

Per exemple, habitatge, roba, formació, metges, teràpies, lleure o petites despeses del dia a dia, entre d'altres.

En un patrimoni protegit hi intervenen 3 parts:

- **Constituent:** És qui hi posa els diners.
- **Beneficiari:** És la persona amb discapacitat.
- **Administrador:** És qui gestiona els diners a favor del beneficiari.

El constituent pot pagar menys impostos com a premi per les seves aportacions.

89. Qui pot rebre un patrimoni protegit?

En poden ser beneficiaris:

- Persones amb discapacitat intel·lectual o mental del 33 per cent o més.
- Amb discapacitat física o sensorial del 65 per cent o més.
- Dependents en grau 2 o 3.

El grau de discapacitat i de dependència s'acredita amb un certificat que dona la Generalitat.

90. Qui pot constituir un patrimoni protegit?

Pot fer-ho qualsevol:

- La mateixa persona amb discapacitat que es beneficiarà del patrimoni protegit.
- Qualsevol altra persona, fundació o empresa a favor de la persona amb discapacitat. La persona amb discapacitat o el seu representant legal poden acceptar o rebutjar l'aportació.

91. Com es crea un patrimoni protegit?

No cal passar pel jutge, però sí per un notari.

El notari ha de fer una escriptura pública amb les dades següents:

- Persona que aporta el patrimoni i persona beneficiària.
- Voluntat de crear un patrimoni protegit.
- La frase: "Patrimoni protegit a favor [nom i cognoms del beneficiari]".
- La descripció dels béns.
- Persona que administrerà els béns.
- Persones que resoldran possibles conflictes.

92. Qui administra el patrimoni protegit?

Qualsevol persona en pot ser l'administradora excepte la persona beneficiària.

És a dir, qui rep els diners no pot administrar-lo pel seu compte.

Pot haver-hi un sol administrador o més d'un. També pot ser-ho una entitat tutelar.

L'administrador pot cobrar per la seva feina i prendre decisions per conservar els béns.

Si l'administrador renuncia, el jutge nomenarà un nou administrador a petició del fiscal o de qualsevol persona interessada.

93. Qui vigila el patrimoni protegit?

D'una banda, l'escriptura del patrimoni protegit pot nomenar persones que vigilin l'administrador.

D'altra banda, el jutge actua en 3 situacions:

- Quan els beneficiaris són menors d'edat o tenen la capacitat d'obrar modificada, el jutge pot incloure normes de protecció.
- Quan l'administrador renuncia, el jutge nomena un altre administrador.
- Quan canvien les normes de funcionament, el jutge ha d'aprovar-les.

94. Com rendeix comptes l'administrador?

L'administrador ha de presentar els comptes:

- 1 vegada a l'any davant del beneficiari, el seu representant legal i la persona que vigila l'administrador.
- Quan acaba el patrimoni protegit, davant de la persona beneficiària o dels seus hereus.

95. Quan s'acaba el patrimoni protegit?

Pot haver-hi diverses raons:

- Mort del beneficiari.
- El beneficiari ja no té discapacitat o dependència.
- El beneficiari hi renuncia.
- L'escriptura inclou alguna condició.
Per exemple, un termini màxim d'anys.

La persona que ha aportat els diners pot incloure en l'escriptura què fer amb els diners sobrants.

Per exemple, recuperar-los o repartir-los entre diferents familiars.
Si no deixa res escrit i la persona amb discapacitat mor, els béns passaran als hereus de la persona amb discapacitat.

96 On s'inscriu el patrimoni protegit?

El patrimoni protegit i els seus canvis han de constar en 3 registres:

- De la propietat.
- De nomenaments tutelars no testamentaris.
- De patrimonis protegits.

A més, el notari ha d'informar abans de 3 dies el Col·legi de Notaris de Catalunya.

BLOC 4. ALTRES QÜESTIONS

ALTRES QÜESTIONS

LA DEPENDÈNCIA

97. Què és la Llei de Dependència?

La Llei de Dependència existeix des de l'any 2006. Aquesta llei explica quins serveis i quines ajudes pot rebre una persona que necessita ajuda en la seva vida diària per tenir una millor qualitat de vida.

98. Qui pot demanar els serveis i ajudes de la Llei de Dependència?

Les persones que compleixen els requisits següents:

- **Viure a Espanya.**
Ha d'haver viscut a Espanya 5 anys, com a mínim. D'aquests 5 anys, ha d'haver viscut a Espanya els 2 últims anys seguits.
- **Tenir reconegut un grau de dependència.**
Indica quines dificultats té la persona per valer-se per si mateixa en el seu dia a dia.

Cal presentar una sol·licitud a la Generalitat. Pot presentar-la la mateixa persona, el seu tutor o el seu representant.

99. Quins serveis i ajudes pot rebre una persona dependent?

N'hi ha de diversos tipus:

- Els serveis poden ser centres de dia o residències.
- Les ajudes són uns diners per pagar:
 - Un familiar que cuida la persona.
La llei els anomena cuidadors no professionals.
 - Un assistent personal.
És a dir, un cuidador professional.

La persona dependent rebrà les ajudes tot i que tingui deutes que no pot pagar.

És a dir, la persona sempre podrà dedicar els diners de la dependència a pagar cuidadors. Mai li podran reclamar aquests diners per tornar un deute.

100. Cotitza a la Seguretat Social un familiar que cuida una persona dependent?

Quan una persona dependent rep una ajuda per pagar un familiar, aquest familiar pot signar un acord amb la Seguretat Social que es diu conveni especial.

L'**IMSERSO** pagarà la **cotització a la Seguretat Social** d'aquest familiar. El familiar podrà cobrar la jubilació, però no podrà cobrar l'atur.

101. Com es valora la dependència?

Un treballador social es reuneix amb la persona sol·licitant i pren notes en un document que es diu barem de valoració de la situació de dependència.

El barem és una llista de preguntes sobre les necessitats d'ajuda de la persona en el dia a dia. En cada pregunta, el treballador social anota una puntuació. Com més punts, més dependència té la persona.

102. Què són els graus de dependència?

Els graus de dependència són els nivells d'ajuda que necessita una persona dependent. Van de menys dependència a més dependència.

El **grau 1** és per a les persones amb menys necessitats. Són persones que necessiten ajuda en activitats de la vida diària almenys una vegada al dia. També necessiten suports de tant en tant en altres activitats. Aquest grau es diu dependència moderada.

IMSERSO

Són les inicials de Instituto de Mayores y Servicios Sociales. És part del Ministeri de Drets Socials.

Cotització a la Seguretat Social

És un pagament a la Seguretat Social que permet al treballador tenir uns drets. Per exemple, la jubilació.

El **grau 2** és per a persones que necessiten ajuda en activitats de la vida diària 2 o 3 vegades al dia. També necessiten suports habituals en altres activitats. Aquest grau es diu dependència severa.

El **grau 3** és per a persones que necessiten ajuda en activitats de la vida diària diverses vegades al dia. També necessiten un suport continu en altres activitats. Aquest grau es diu gran dependència.

103. És el mateix dependència i modificació de la capacitat d'obrar?

No és el mateix. Una persona pot ser dependent, però pot NO tenir modificada la capacitat d'obrar.

Per exemple, hi havia un científic anglès molt famós que es deia Stephen Hawking. Ell estava quiet en una cadira de rodes i només podia moure els ulls. El científic era dependent, però mantenia la seva capacitat d'obrar perquè podia comunicar-se a través d'una màquina.

104. Pot revisar-se la situació de dependència?

Sí, es pot demanar la revisió de la dependència en 3 casos:

- Quan la persona empitjora i necessita més ajudes.
- Quan la persona millora i necessita menys ajudes.
- Quan va haver-hi un error en la primera valoració.

La revisió la pot demanar:

- La mateixa persona dependent.
- El seu tutor o representant.
- La Generalitat.

La revisió pot ser:

- Del grau de dependència.
- Del Programa Individual d'Atenció, que és el document que indica les ajudes o serveis que rep la persona dependent.

105. Els familiars poden rebre sancions?

Si un familiar roba les ajudes de dependència o s'aprofita de la persona dependent, comet un delictes i un jutge pot castigar-lo. Haurà de retornar els diners i pot anar a la presó.

ELS INTERNAMENTS NO VOLUNTARIS

106. Què és un internament no voluntari?

Un internament no voluntari vol dir:

- Que porten algú a un lloc d'on no pot sortir sense permís.
- Que la persona no entén per què la porten allà ni pot dir si hi està d'acord.

107. Per a què serveix un internament no voluntari?

L'internament no voluntari serveix en algun d'aquests casos:

- Quan la persona es pot fer mal a si mateixa.
- Quan la persona pot fer mal a altres persones.
- Quan la persona no pot cuidar de si mateixa i està desemparada.

La decisió també depèn de la situació personal i familiar de la persona.

L'objectiu de l'internament és protegir la persona:

- A vegades, l'internament és en hospital perquè una persona amb problemes de salut mental torni a tenir tranquil·litat.
- Altres vegades, l'internament és en residència perquè una persona rebi atencions per tenir una vida digna.

L'internament serà més o menys intens segons les necessitats de la persona.

108. Qui pot demanar l'internament?

Els pares o tutors poden demanar al jutge l'internament de persones amb discapacitat intel·lectual o amb problemes de salut mental que no poden decidir per si mateixes.

Quan la persona té menys de 18 anys, cal un informe dels serveis socials d'atenció als menors. El menor ha d'anar a un centre de salut mental per a menors de 18 anys.

Quan la persona que volen internar té la capacitat d'obrar modificada, el tutor també necessita el permís del jutge.

109. Qui autoritza l'internament?

El jutge autoritza l'internament quan creu que és bo per a la persona i ella no pot prendre aquesta decisió.

Quan l'internament és una decisió urgent, un metge ha de prendre la primera decisió. Després ha d'autoritzar-ho un jutge.

Quan l'internament no és urgent, la família o els serveis socials fan la petició i el jutge ho autoritza. El metge del centre d'internament pot rebutjar l'internament si creu que la persona no ho necessita.

110. Com és el procés en casos urgents?

A vegades, una persona necessita un ingrés urgent abans que pugui autoritzar-ho un jutge.

El procés per a ingressos urgents és el següent:

Pas 1. El treballador social escriu un informe amb tots els detalls sobre la situació de la persona.

Pas 2. El treballador social lliura l'informe al metge que atén la persona i li demana un reconeixement. El metge ha de fer aquest reconeixement de la forma més ràpida possible. Quan el metge es nega, pot cometre un delictes.

Pas 3. El metge fa el reconeixement a la persona. El metge ha de respondre les preguntes següents:

- La persona té un trastorn mental?
- És millor portar-la a una residència o a un hospital?
- La persona pot decidir?
- És un cas urgent?

Quan el metge creu que és un cas urgent, ha d'escriure un document que ho expliqui i organitzar el trasllat de la persona, per exemple, demanant una ambulància.

Pas 4. El treballador social ha de lliurar el seu informe i el document del metge al responsable de serveis socials i demanar una plaça urgent en un centre.

Pas 5. Cal recollir i portar la persona al centre.

Pas 6. El director del centre avisarà el jutge de l'internament.

Pas 7. El jutge demana les proves següents:

- Un reconeixement del metge del jutjat.
- Un reconeixement que fa el mateix jutge.
- Un informe del fiscal que expliqui el cas.

Pas 8. El jutge pren una decisió, que pot ser:

- Aprovar l'internament. El jutge revisarà aquesta decisió cada cert temps.
- Declarar que la persona pot prendre la decisió de seguir internada o no. En aquest cas, si la persona vol sortir, han de deixar-la sortir.
- Rebutjar l'internament perquè no està justificat.

111. Què passa si la persona rebutja l'internament?

Hi ha persones que rebutgen pujar a l'ambulància per anar al centre d'internament. Els metges intentaran convèncer la persona, però si no ho aconsegueixen, poden demanar ajuda a la policia i als bombers. En aquest cas, la policia pot entrar a casa de la persona i endur-se-la a la força sense permís del jutge.

112. Com és el procés en casos no urgents?

A vegades, una persona necessita un ingrés però no és urgent perquè no hi ha perill que ningú prengui mal. El procés per a ingressos no urgents és el següent:

Pas 1. El treballador social s'encarrega de:

- Fer un informe amb tots els detalls sobre la situació de la persona.
- Demanar un reconeixement al metge i un informe del reconeixement.
- Demanar una plaça al responsable de serveis socials.

Pas 2. El treballador social pot enviar els documents a 2 llocs:

- a) Al jutge perquè autoritzi l'internament de la persona.
- b) Al fiscal de la Secció de Protecció de Persones amb Discapacitat, que demanarà el permís al jutge. Aquest camí és més lent i s'utilitza per als casos més complicats o amb més dubtes.

Pas 3. El jutge demana les proves següents:

- Un reconeixement del metge del jutjat.
- Un reconeixement que fa el mateix jutge.
- Un informe del fiscal que expliqui el cas.

Pas 4: El jutge pren una decisió, que pot ser:

- Aprovar l'internament. El jutge revisarà aquesta decisió cada cert temps.
- Declarar que la persona pot prendre la decisió d'acceptar l'internament. Cal respectar la seva decisió.
- Rebutjar l'internament perquè no està justificat.

113. Quin contingut té la decisió del jutge?

La decisió del jutge en aquests casos es diu interlocutòria. La interlocutòria autoritza o rebutja el permís per internar de manera no voluntària una persona.

La interlocutòria no diu el centre, residència o hospital on cal internar la persona. Aquesta decisió és dels responsables de serveis socials.

Els treballadors socials sempre necessiten una interlocutòria amb el permís del jutge per internar una persona de manera no voluntària.

Normalment, l'internament no voluntari passa quan la persona amb discapacitat està desprotegida i han fallat altres solucions amb la seva família o amb altres tipus de centre.

114. Què és un internament com a mesura cautelar?

Un jutge pot decidir l'internament no voluntari d'una persona com a **mesura cautelar** mentre dura el procés de modificació de la seva capacitat d'obrar.

En aquest cas, l'internament no voluntari és una decisió per protegir la persona, quan el jutge o el fiscal tenen informació que la persona està desprotegida o amenaçada.

Per a l'internament com a mesura cautelar, cal:

- Un informe del treballador social amb tots els detalls sobre la situació de la persona.
- Un reconeixement mèdic.
- La informació del lloc on portaran la persona internada.

115. Quant pot durar un internament no voluntari com a mesura cautelar?

Alguns experts diuen que pot durar 20 dies i altres experts diuen que pot durar 6 mesos. En qualsevol cas, l'internament com a mesura cautelar no pot allargar-se mai sense una data final. Les mesures han de durar mentre beneficiïn la persona amb discapacitat o mentre estigui desprotegida o en perill.

Mesura cautelar
És una decisió que pren el jutge com a precaució.

ELS TRACTAMENTS MÈDICS

116 Com actuen els metges amb pacients amb discapacitat?

La llei diu que tots els pacients tenen dret a rebre informació sobre la seva salut, els tractaments i les operacions que necessiten. Els pacients també tenen dret a demanar que no els donin cap informació.

A més, els pacients poden donar permís al metge o negar-li el permís perquè informi els familiars de la seva salut, tractaments o operacions.

Les persones amb discapacitat també tenen aquests mateixos drets i els metges han d'informar-los d'una manera comprensible per a la persona. També han d'informar el seu tutor o representant.

En les operacions i en alguns tractaments i proves, el pacient ha de signar un document que es diu consentiment informat. Aquest document explica:

- En què consisteix el tractament, prova o operació.
- Quins riscos té.
- Quins efectes té.
- Quines altres opcions existeixen.

El pacient ha de signar el document perquè el metge pugui actuar.

Quan el metge creu que la persona no té capacitat per prendre aquesta decisió, un representant ha de signar per ella. D'això se'n diu consentiment per representació. Aquesta situació és l'habitual per a les persones amb la capacitat d'obrar modificada.

Quan un pacient vol abandonar l'hospital sense que els metges hi estiguin d'acord, el pacient ha de signar un document que es diu alta voluntària. Quan una persona amb la capacitat d'obrar modificada demana l'alta voluntària, l'ha de signar el seu tutor o representant legal.

Un pacient també ha de signar un document d'alta voluntària quan es nega a rebre un tractament. Quan no vol signar-lo, el metge pot donar-li l'alta i enviar-lo a casa. Quan el pacient es nega a marxar, l'hospital pot demanar al jutge que prengui una decisió.

117. Una persona amb discapacitat pot rebutjar un tractament mèdic?

Quan una persona amb modificació de la capacitat d'obrar rebutja un tractament mèdic, el metge haurà de tenir en compte què diu la sentència de modificació de capacitat d'obrar.

Quan la sentència no diu res sobre decisions de salut, el metge valorarà la capacitat de la persona per entendre i prendre decisions:

- Quan el metge valora que la persona té capacitat, ha de respectar la seva decisió.
- Quan el metge té dubtes, ha de demanar que decideixi un jutge.
- Quan el metge valora que la persona NO té capacitat, ha de preguntar als seus pares o tutors.

Quan els pares o tutors rebutgen un tractament necessari, el metge ha de demanar que decideixi un jutge.

Quan el cas és greu i cal prendre una decisió de seguida, el metge podrà fer el tractament al pacient si creu que és la decisió més correcta.

LA RESPONSABILITAT PENAL

118. Una persona amb discapacitat té responsabilitat penal?

La responsabilitat penal és el resultat d'haver comès determinats delictes. Per exemple, atracar una persona. Normalment, una persona que comet un delictes va a judici i rep un càstig anomenat pena.

Quan una persona té una discapacitat intel·lectual o un problema de salut mental, el jutge ha de valorar si la persona entén que ha comès un delictes.

En aquests casos, el jutge pot decidir que la persona no té responsabilitat penal o té una responsabilitat menor. Quan el jutge decideix que no té responsabilitat penal, diem que la persona no és imputable. Això vol dir que la persona no és culpable, encara que hagi comès un delictes, perquè la persona no entén que ha comès un delictes.

La llei reconeix les persones amb discapacitat intel·lectual o amb problemes de salut mental com a persones necessitades d'especial protecció. Això vol dir que necessitaran més suport per defensar-se si les acusen d'un delictes.

119. Què passa si una persona sense responsabilitat penal comet un delictes?

El jutge pot prendre decisions diferents segons cada situació:

- Quan la persona no entén que ha comès un delictes: el jutge no li imposa cap pena i li imposa una mesura de seguretat.
- Quan la persona entén en part que ha comès un delictes: el jutge li redueix la pena i pot imposar una mesura de seguretat.
- Quan la persona ha passat per un moment en què no entenia que cometia un delictes: el jutge li redueix la pena.

120. Quines són les diferents mesures de seguretat?

Hi ha 2 tipus de mesures de seguretat:

- **Mesures privatives de llibertat.**
Tanquen la persona en un centre per rebre un tractament mèdic o per rebre educació especial.
- **Mesures que mantenen la llibertat.**
Poden ser molt variades:
 - Acceptar un tractament en un centre mèdic.
 - Viure en una ciutat o un poble.
 - Quedar sota les cures i vigilància de la família.
 - Tenir prohibit anar a alguns llocs.
 - Acceptar anar a programes de formació o d'educació sexual.

El jutge decidirà el temps que duraran aquestes mesures i les revisarà cada cert temps per veure els canvis en la persona. Els professionals donaran informes al jutge per explicar-li si millora o empitjora.

El jutge decidirà llavors:

- Canviar una mesura de seguretat per una altra de més adequada.
- Parar la mesura de seguretat mentre la persona no torni a cometre un delictes.
- Acabar la mesura de seguretat si ja no hi ha perill que la persona cometí delictes.

Quan el jutge imposa una mesura privativa de llibertat, el temps màxim ha de ser igual al temps màxim de presó per al mateix delictes.

Per exemple, si el temps màxim de presó per un atracament són 4 anys, una persona que ha comès un atracament sense responsabilitat penal podrà estar un màxim de 4 anys en un centre d'internament.

121. Què passa quan la persona amb discapacitat és víctima d'un delicte?

Un agressor que comet un delicte contra una altra persona per tenir discapacitat té un càstig major.

La llei imposa aquest càstig també a agressors que cometen un delicte per la raça, el país de naixement, les creences o l'orientació sexual de la víctima.

La llei també inclou càstigs per a les persones que abandonen una persona amb discapacitat o que s'aprofiten de les persones amb discapacitat per cometre delictes.

 Fundació "la Caixa"

 Fundación
Aequitas